

Als je de gemiddelde Fries verplicht tot het wonen in de Achterhoek, dan zal hij zich daar niet zo snel thuisvoelen. Wij zijn doorgaans verknocht aan onze geboortestreek en trots op het typerende landschap dat daar bij hoort. Maar als we ons vrijwillig elders vestigen, dan zullen we ons daar na verloop van tijd ook wel langzaam aan thuisvoelen. We ontleen onze identiteit deels aan onze woon- en werkomgeving. Albertine van Vliet-Kuiper, voorzitter van het landschapsmanifest, formuleerde het heel treffend tijdens de LandschapTop: „We zijn meer gehecht aan ons landschap dan aan ons volkslied.”

Landschapscollectie vertelt geschiedenis van Nederland

Vijfentachtig ‘Rembrandts’

Nederland heeft meer te bieden dan de molens van Kinderdijk en het openluchtmuseum in Orvelte. Ons land telt maar liefst vijfentachtig zeer waardevolle landschappen. Deze topstukken maken net zo goed deel uit van ons cultureel erfgoed als de kunstcollectie van het Rijksmuseum in Amsterdam.

De Vereniging Natuurmonumenten, de twaalf provinciale landschappen, de Federatie Particulier Grondbezit en Staatsbosbeheer willen de bijzondere en goed bewaard gebleven landschappen in het zonnetje zetten. Zij vragen meer aandacht voor hun landschapsparels, voor de fraaiste en meest unieke gebieden die zij beheren. Zij presenteren hun ‘landschapscollectie’ tijdens de LandschapTop van 26 en 27 september 2008, het slotakkoord van de Triënnale van Apeldoorn.

De vier terreinbeheerders hebben deskundigen gevraagd om uit hun gemeenschappelijke bezit een lijst van cultuurhistorisch zeer waardevolle landschappen op te stellen. Het resultaat is de landschapscollectie: een lijst van in totaal vijfentachtig gebieden, die uniek en onvervangbaar zijn en samen het brede palet van het Nederlandse cultuurlandschap laten zien. Het gaat om een collectie die de geschiedenis van Nederland vertelt. Volgens de vier terreinbeheerders verdient deze landschapscollectie dezelfde status als de verzameling Rembrandts van het Rijksmuseum.

VUIST TEGEN VERROMMELING

Op de LandschapTop bundelden zesenvoertig organisaties hun krachten. Een monsterverbond van rijk, provincies en gemeenten en tientallen belangenorganisaties op het gebied van bouw- en infra-

ruimtelijke verrommeling en door een grootschalige, streekeigen impuls in het cultuurlandschap. Het ‘Deltaplan voor het landschap’ probeert voor 200.000 kilometer aan nieuwe landschapselementen van de grond te krijgen. Deze landschapsimpuls moet zijn beslag krijgen in een periode van vijftien jaar vanaf circa 2012. De beoogde landschapskwaliteit zal worden vastgelegd in ruimtelijke gebiedsplannen, die door provincies en gemeenten zullen worden opgesteld in overleg met bevolking, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven.

“Het Akkoord van Apeldoorn bevestigt de enorme waarde van het landschap voor de Nederlandse identiteit,” zegt Albertine van Vliet-Kuiper, voorzitter van het Landschapsmanifest: „Met het monsterverbond bevestigen we de verbondenheid met de

Nationaal Park Veluwezoom kan zich meten met de kunstcollectie van het Rijksmuseum in Amsterdam. Deze reliëfrijke streek met uitgestrekte heidevelden en bossen moet je als een Rembrandt bekijken. FOTO'S: KEES DE HEER

bedrijven, milieu, natuur, landbouw, mobiliteit en recreatie ondertekende het ‘Akkoord van Apeldoorn’. Daarmee maken deze organisaties een gezamenlijke vuist tegen ongebreidelde stads- en dorpsuitbreidingen en zij spreken hun steun uit voor een forse financiële impuls in de kwaliteit van het landschap.

Het ‘Akkoord van Apeldoorn’ is een gezamenlijke noodkreet om ‘mooi Nederland’ te behouden. Ieder jaar stelt het Natuur en Milieu Planbureau vast dat de kwaliteit van het Nederlandse landschap vermindert. De ondertekenaars van het Akkoord van Apeldoorn willen dit verval een halt toeroepen door het tegengaan van verdere

unieke landschappen en onderstrepen we de grote weerstand tegen ongebreideld bouwen in het buitengebied. Maar het behoud van het Nederlands landschap vraagt om méér dan ‘handen eraf’. Om de kwaliteit en gebruik van het landschap te behouden moet ruim geïnvesteerd worden. Niets doen is geen optie. Waardevolle cultuurlandschappen behouden en nieuwe landschappen ontwikkelen vereist een uiterst actieve houding. Met het akkoord zetten we een historische stap om het Nederlandse landschap ook voor toekomstige generaties zichtbaar en toegankelijk te maken.”

AANDACHT VOOR TOPSTUKKEN

De Nederlandse landschappen weerspiegelen op een bijzondere wijze de geschiedenis van ons land. Daarom hebben vier beheerders van natuurterreinen een 'landschapscollectie' opgesteld. Want zelfs de kwaliteit van beschermde natuurreservaten wordt ernstig bedreigd. In de moeilijke afwegingen die voorafgaan aan de keuzes voor het beheer van deze terreinen delft het cultuurhistorisch belang nogal eens het onderspit. Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en de Federatie Particulier Grondbezit vinden dat dit moet veranderen. Juist het meest waardevolle cultureel erfgoed verdient langdurig extra aandacht en inspanning. Om de juiste afwegingen in het beheer te kunnen maken is het belangrijk de cultuurhistorische waarde en uniciteit van deze landschappen te beseffen. Daarom hebben de terreinbeheerders gezamenlijk vastgesteld wat de cultuurhistorisch meest waardevolle landschappen zijn.

De landschapscollectie is vastgesteld in overleg met zes deskundigen op dit gebied. Het gaat om Hans Renes (Vrije Universiteit en Universiteit Utrecht), Guus Borger (Universiteit van Amsterdam), Jelle Vervloet (Wageningen Universiteit), Lammert Prins, Henk Baas en Theo Spek (Rijksdienst voor Archeologie, Landschapsbeheer en Monumentenzorg). De zes adviseurs hebben vooral de ruimtelijke samenhang, representativiteit, gelaagdheid en gaafheid van de ondergrond, zeldzaamheid, kavelpatroon en begroeiing zwaar laten wegen. Ze hebben extra goed naar ons militaire landschap en naar onze landgoederen gekeken.

De collectie van vijftientig landschapsparels vertelt de geschiedenis van Nederland. Daarom zullen de terreinbeheerders voor deze landschappen voortaan het behoud en herstel van het cultuurhistorisch landschap centraal stellen. Bezoekers moeten hier als het ware de geschiedenis kunnen proeven.

Henk Bartelink, directeur van De Landschappen, benadrukt dat de unieke combinaties van bijzondere kavelpatronen, groene elementen en monumentale gebouwen als cultureel erfgoed gekoesterd moeten worden: „We gaan niet heel Nederland tot Orvelte benoemen. We hebben één openluchtmuseum in Orvelte en dat willen we graag zo houden. Maar de andere vierentientig landschapsparels zijn wel toonbeelden van cultuurhistorie. Je kunt ze zien als een serie 'Rembrandts'.”

Meer informatie over de landschapscollectie en over het Akkoord van Apeldoorn is te vinden op www.landschapsmanifest.nl